
Kosewo, st. 7, gm. Stary Lubotyń, woj. mazowieckie, AZP 42-75/29

Informator Archeologiczny : badania 33, 110-111

1999

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KOSEWO, st. 7, gm. Stary Lubotyń, woj. mazowieckie, AZP 42-75/29

- osada kultury grobów kloszowych z wczesnej epoki żelaza
- osada kultury przeworskiej z wczesnego okresu wpływów rzymskich
- osada kultury wielbarskiej z późnego okresu wpływów rzymskich

Ratownicze badania archeologiczne, przeprowadzone przez mgr. Zbigniewa Dłubakowskiego (autor sprawozdania - Fundacja Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu). Finansowane przez EuRoPol GAZ s.a. Pierwszy sezon badań. Przebadano powierzchnię 4200 m².

Stanowisko leży około 250 m na północ od wsi na zachodnim brzegu rzeki Orz. Badania przeprowadzono po odhumusowaniu pasa terenu przeznaczonego pod inwestycję, w związku z rozpoczętą budową gazociągu tranzytowego Płw. Jamał-Europa Zachodnia.

Pod warstwą humusu, jedynie w obrębie 3 arów na północnym skraju badanej strefy, stwierdzono obecność warstwy kulturowej w postaci brązowego piasku, w którym znaleziono 23 fragmenty ceramiki kultury przeworskiej i 3 krzemienie. Na pozostałym obszarze pod warstwą akumulacyjno-próchniczną zalegała warstwa calcowego piasku. Odkryto w niej łącznie 284 obiekty nieruchome w postaci różnego typu jam o zarysach w przekroju poziomym najczęściej nieregularnych owalnych lub kolistych, a w przekroju pionowym najczęściej nieregularnych lub nieckowatych. Ich wymiary wahały się od 26 x 30 cm do 290 x 340 cm, a głębokość od 4 do 92 cm.

Jedynie 61 obiektów zawierało w wypełniskach zabytki ruchome najczęściej w liczbie 1-5.

Podczas badań na stanowisku w warstwach obiektowych i pozaobektowych znaleziono łącznie ponad 800 fragmentów ceramiki pradziejowej, 62 fragmenty polepy, 23 zabytki krzemienne, 2 oselki kamienne, przeszлік gliniany, fragment blaszki brązowej i 10 fragmentów kości zwierzęcych.

Ceramikę przypisać można głównie trzem jednostkom kulturowym: kulturze grobów kloszowych, (pomorskiej?), kulturze przeworskiej oraz kulturze wielbarskiej.

Ceramika kultury grobów kloszowych reprezentowana jest przez 146 na ogół mało charakterystycznych fragmentów. Dominują skorupy chropowate i szorstkie. Jedyne fragmenty ornamentowane znaleziono w obiekcie 188. Jest to taśmowate, czernione ucho zdobione rurkowatym stempelkiem oraz fragment talerza-placka zdobiony przy krawędzi rzędem otworków. Kulturze grobów kloszowych przypisać można obiekty: 8, 23, 76, 141, 188, 207.

Najliczniej grupę zabytków ruchomych na omawianym stanowisku stanowi ceramika kultury przeworskiej z wczesnego okresu wpływów rzymskich. Są to głównie fragmenty naczyń chropowatych na brzuścu, a wygładzanych pod krawędzią. Dość liczne są również skorupy o powierzchniach szorstkich. Tylko jeden fragment naczynia pochodzący z obiektu 11 jest na całej powierzchni silnie wypolerowany i zdobiony ujętym w dwie poziome bruzdy ornamentem czworokątnych pól, na przemian zakreskowanych pionowymi lub poziomymi liniami. W 5 obiektach (45, 173, 174, 176, 262) obok ceramiki kultury przeworskiej znaleziono zabytki krzemienne. Ponadto obiekcie 173 znaleziono oselkę kamienną, a w obiekcie 174 przeszлік gliniany.

Wśród obiektów na szczególną uwagę zasługują jamy postłupowe. Większość z nich grupuje się w skupiskach, których wydzielić można dziewięć. Jam tych niestety nie można uszeregować w ciągi pozwalające w pełni wiarygodnie odtworzyć zarysy budynków. Z pewnością budowle te nie miały jednak regularnego planu.

Trzy skupiska jam półstłupowych, ze względu na znaleziony w nich materiał ceramiczny, przypisać można kulturze przeworskiej. Co do kulturowej przynależności pozostałych, nic pewnego powiedzieć nie można.

W obiekcie 22 znaleziono ceramikę naczyniową o cechach pozwalających przypisać ją kulturze wielbarskiej. Z części pozyskanych skorup udało się zrekonstruować niemal w całości misę, którą zaliczyć można do naczyń VIC Schindlera - Wołągiewicza datowanych na fazy B2/C1-D okresu

wpływów rzymskich. Poza obiektem wyżej wymienionym z kulturą wielbarską łączyć można także obiekty 31, 49 i 181.

Jak z powyższych uwag wynika omawiane stanowisko w części przebadanej, było miejscem zamieszkiwanym we wczesnym okresie epoki żelaza przez ludność kultury grobów kloszowych (pomorskiej?), we wczesnym okresie wpływów rzymskich przez ludność kultury przeworskiej, a ostatnia faza zasiedlenia przypadająca na późny okres wpływów rzymskich łączy się z obecnością ludności kultury wielbarskiej.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w WUOZ Mazowieckiego delegatura w Ostrołęce. Badania nie będą kontynuowane.

Kosewo, st. 9, gm. Stary Lubotyń, woj. mazowieckie, AZP 42-74/4 – patrz: wczesna epoka żelaza

KOTORZ WIELKI, st. 9 w, gm. Turawa, woj. opolskie, AZP 88-38/25

- osada kultury przeworskiej
- osada wczesnośredniowieczna (IX wiek)

Stanowisko nr 9 w Kotorzu Wielkim, zostało odkryte podczas badań powierzchniowych AZP we wrześniu 1998 roku. Jest ono zlokalizowane na prawobrzeżnej terasie starorzecza Małej Panwi. Jest ono jednym z kilku odkrytych wzdłuż dawnego koryta tej rzeki.

Podczas badań powierzchniowych, w północno - zachodniej części stanowiska natrafiono na rozorany obiekt. Konserwatorskie badania ratownicze zostały przeprowadzone w sierpniu 1999 roku. Kierował nimi Krzysztof Spychała (autor sprawozdania).

Na całej powierzchni stanowiska występowały licznie ruchome zabytki w postaci ułamków naczyń glinianych, grudek polepy i kawałków żużli dymarkowych. Z tego względu zaplanowano rozpoznanie wykopami całego stanowiska. Założono dziesięć, różnej wielkości wykopów rozpoznając większą część osady. We wszystkich odkryto ruchomy materiał zabytkowy, a w trzech odsłonięto obiekty: jamę popieczoną, wtórnie użytą jako odpadkową, jamę - składowisko gliny, ślad lekkiego obiektu szalasowego oraz pozostałość słupowego budynku produkcyjnego. Oprócz fragmentów naczyń glinianych znaleziono części przedmiotów żelaznych: noży, okuć, ramkę sprzączki oraz punce.

W sumie przebadano około 1,35 ara. Wydaje się, że badane stanowisko zostało naruszone w okresie międzywojennym podczas budowy wałów zbiornika retencyjnego w Turawie oraz drobnymi wybierzyskami kruszywa, usytuowanymi wzdłuż starorzecza, później zreultywowanymi. Największą miąższość warstwy kulturowej zaobserwowano w części centralnej stanowiska, gdzie było jednocześnie największe wyniesienie. Stwierdzone w wykopie II i VI przemieszanie warstw oraz współczesny wkop, nasuwa przypuszczenie, że po wybudowaniu wału zbiornika retencyjnego, niewykorzystana część humusu została rozplantowana na południową stronę obszaru stanowiska zwiększając w ten sposób miąższość nawarstwień oraz reultywując małe, lokalne wybierzyska kruszywa. Północno – zachodnia część stanowiska zlokalizowana na stoku terasy została w dużym stopniu zniszczona głęboką orką oraz procesami spływowymi gleby.

Pozyskane w toku badań materiały przede wszystkim fragmenty naczyń glinianych, pozwalają stwierdzić obecność na terenie stanowiska dwóch osad: kultury przeworskiej z jej końcowej fazy D i wczesnośredniowiecznej, którą można datować na IX stulecie. Pozostałości osady kultury przeworskiej wyraziście wystąpiły w części południowej stanowiska, natomiast osady wczesnośredniowiecznej w części północnej. Żużel występujący na całym obszarze oraz w obiektach, wskazuje na produkcję hutniczą na terenie stanowiska, prawdopodobnie w obu fazach osadniczych. Jest on różnicowany, co mogłoby wskazywać na różnice między technologią hutniczą starożytną a wczesnośredniowieczną. Aby otrzymać dokładne i prawidłowe dane należy przeprowadzić analizę zebranego materiału żużlowego.